

megállapodást már febr. 6-án felbontotta a magyar kormány és a magyar püspöki kar.)

Három nappal a március 25-i magyar választások után a pápa kinevezte magyarországi apostoli nunciussnak Angelo Acerbi címzetes érseket, aki 1925-ben született, és 1974 óta tölt be különféle országokban nunciusi vagy delegátusi tisztséget. Kolumbia fővárosából, Bogotából kerül Budapestre.

AZ ERDÉLYI EGYHÁZ ÉLETÉBŐL

"Az elmúlt napok eseményei minket, katolikusokat is mélyen megrendítettek" – írta papjaihoz és híveihez intézett levelében már 1989. december 23-án dr. Jakab Antal gyulafehérvári megyéspüspök. "Keresztény ember ilyen megrázó tények mellett nem mehet el érzéketlenül és szótlánul."

Híveihez intézett kérését így fogalmazta: "Óvakodjanak minden olyan cselekedettől, amelyek ártanak nekik, embertársuknak, akikkel együtt élünk, és akikkel közös szent célokat szolgálunk. Legyenek testvérek mindenkivel szemben, függetlenül attól, hogy milyen egyháznak tagja, és milyen nyelven beszél. Hassa át őket az idővel szembeni felelősség, tetteiknek a szeretettől sugallt igazságossága és áldozatkészsége."

* * *

Amikor – a drámai napok még el sem múltak – Francesco Colasuonno nuncius január 3-ra és 4-re Gyulafehérvárra összehívta Románia összes katolikus püspökét és ordináriusát, voltak közülük olyanok, akik életükben először találkoztak. A főpásztorok 22 pontban foglalták össze az egyház igényeit. (L. Új Ember, 1990. jan. 21., 1. oldal.)

* * *

Január 22-én Kolozsváron fogalmazódott meg négy erdélyi magyar nyelvű egyház (a római katolikus, a református, az unitárius és a zsinat-presbiteri egyház) közös **szándéknyilatkozata**. 17 igényt fejez ki; ezekből idézzük a következőket:

1. *Az 1948-as Kultusztörvény és az azt követő létesítő és módosító törvények hatályon kívül helyezése. Az egyház és állam közötti viszony új szabályozása az egyházak közreműködésével.*

2. *Az egyház önszervezésének és önkormányzatának teljes szabadsága az egyházi törvények (Statútumok) szerint.*

3. *Az államosítás előtti felekezeti iskolahálózat (elemi és középiskolák) visszaállítása. Állami szubvenció az állami iskolák szintjén.*

4. *Az állam által kisajátított vagy visszatartott kollégiumi és iskolai könyvtárak, levéltárak, anyakönyvek, parókiális okiratok, valamint más kultikus és kulturális javak visszaadása.*

5. *A lelkészképzés biztosítása az egyházak által megállapított szükséglet szerint (teológiai hallgatók számának szabad meghatározása) egyetemi fokú intézeti keretben. Dologi és személyi kiadások viselése az állam részéről.*

7. A vallásoktatás biztosítása az összes elemi és középiskola típusokban.

9. A kisajátított, illetve kényszer-adományozott egyházi ingatlanok (épületek és földterületek) visszaadása, vagy ha ez nem lehetséges, hasonló értékű ingatlannal való kártérítés.

12. Szabad és közvetlen kapcsolattartás a külföldi egyházakkal, az egyházi világszervezetekkel és nemzetközi egyházi szervezetekkel, függetlenül a nemzeti hovatartozástól, beleértve a teológiai tanárok, lelkészek és teológiai hallgatók közvetlen tapasztalatszerését, a teológiai hallgatók és doktorjelöltek részére külföldi ösztöndíjak elfogadását, valamint külföldi ösztöndíjasok fogadását.

13. Egyházi karitatív intézetek visszaadása (kórházak, aggmenházak, árvaházak stb.), szükség szerint újabbak létesítése. Diakonissza- és kezesnővéreképzés lehetővé tétele egyházi keretekben.

14. Az állami kórházakban fekvő betegek, fogházban levő elítéltek, valamint katonák szolgálati helyen való lelkigondozása.

15. Egyházi jellegű intézmények és egyesületek szabad szervezése és működése.

16. Vallási jellegű sajtótermékek, teológiai irodalom és más szükséges nyomtatványok kinyomtatásának teljes szabadsága. Sajtótermékek, nyomdai anyagok, oktatási anyagok és kulturális tárgyak vámmentes behozatala.

17. Egyházi jellegű adások és közlemények biztosítása a rádióban, televízióban és más hírközlő szerek által.

A szándéknyilatkozat második része 7 pontban a római katolikus egyház sajátos kéréseit tartalmazza, az említett 22 ponttal azonos értelemben.

1. A Római Katolikus Egyház és az állam közötti viszony újjászervezése, ill. diplomáciai kapcsolatok létesítése a Vatikánnal.

2. A hagyományos egyházmegyéek helyreállítása és a római katolikus, valamint görög katolikus püspöki tisztségek betöltése. Püspöki Konferenciák létrehozása. Kapcsolat létesítése a Romániai Püspöki Konferencia és a Vatikán között.

3. A Gyulafehérvári Püspökség érsekségi rangra való emelése. Ide tartozzék a Temesvári, Nagyváradi és Szatmári Egyházmegye.

4. A szerzetesrendek szabad működése, anyagi javak biztosítása számukra. Kolostorok visszaadása, külföldi szerzetesek szabad beutazása és országunkban való letelepedése.

5. A Gyulafehérvári Egyházi Tanács (Státus) visszaállítása, működésének engedélyezése. A hagyományok és kanonikus törvény szerint a Státus helyreállításával a világi hívek közvetlenebbül vehetnek részt az egyház tevékenységében(. . .)

6. Egyházmegyei teológiai intézetek helyreállítása. A Gyulafehérvári Teológiai Intézet egyetemi fokon működjék, miután teológiai fakultásként Rómához csatlakozik.

* * *

Március 14-én sorra került az összes romániai katolikus püspöki szék betöltése. A Szentatya nem teljesítette az erdélyi latin katolikusok nagy (és jogosnak tűnő) vágyát: azt, hogy a gyulafehérvári püspököt megtegye a többi erdélyi egyházmegye metropolitájává.

A latin egyházmegyék a következő püspököket kapták:

– Bukarest érseke Ioan Robu (szül. 1944-ben a iasi-i egyházmegyében, ugyanott pap 1968-ban, az erkölcssteológia doktora, 1984 óta bukaresti apostoli kormányzó, püspökszentelése 1984. XII. 8.);

– Gyulafehérvár püspöke Bálint Lajos (szül. 1929-ben Csíkdelne községben, pap 1957-ben, 1981 óta gyulafehérvári segédpüspök, szentelése 1981. IX. 29.);

– Gyulafehérvár segédpüspöke Jakubinyi György (szül. 1946-ban Máramarosszigeten, pap 1969-ben, a szentírástudomány licenciátusa, teológiai doktor, 1974-től a gyulafehérvári szeminárium tanára);

– Gyulafehérvár volt püspöke dr. Jakab Antal (vö. Szolgálat 14,96);

– Iasi (Jászvásár) püspöke Petru Gherghel (szül. 1940-ben, pap 1965-ben, 1979 óta az egyházmegye ordináriusa);

– Temesvár püspöke Sebastian Kräuter (szül. 1922-ben, pap 1946-ban, 1983 óta az egyházmegye ordináriusa);

– Nagyvárad püspöke Tempfli József (szül. 1931-ben, pap 1962-ben, legutóbb olasz plébános);

– Szatmár püspöke Reizer Pál (szül. 1943-ban, pap 1967-ben, máramarosszigeti esperes plébános).

A görögkatolikus egyházmegyék a következő főpásztorokat kapták:

– Fogaras és Gyulafehérvár érseke (a múltban Balázsfalva székhellyel) Alexandru Todea (szül. 1912-ben, pap 1939-ben, titkos püspökké szentelése 1950. IX. 17, 1951-ben életfogytiglanra ítélve, 1964-ben amnesztiát kapott, pár éve a román főpásztorok már megválasztották érseküknek);

– Lugos püspöke Ioan Ploscaru (szül. 1911-ben, pap 1933-ban, titkos püspökké szentelése 1948. IX. 30., évekig börtönben);

– Kolozsvár-Szamosújvár püspöke: Gheorghe Gutiu (szül. 1924-ben, pap 1948-ban, 1951 és 1964 között börtönben, majd munkás és tisztviselő);

– Máramaros püspöke Lucian Muresan (szül. 1931-ben, pap 1964-ben, szolgálatát titokban végezte);

– Nagyvárad püspöke Vasile Hossu (szül. 1919-ben, pap 1949-ben, kitűnt a fiatalok körében végzett lelkipásztorkodással).

Két idősebb püspököt a Szentatya címzetes érsekké nevezett ki: az egyik a temesvári Boros Béla (szül. 1908-ban, titkos püspökké szentelése 1948. XII. 12, börtönben majdnem 14 évig, 1964-ig), a másik a román szertartású Ioan Chertes (szül. 1915-ben, titkos püspökké szentelése 1949. XI., hosszú börtönévek sok kínzással és szenvedéssel).

Románia katolikusainak száma becslések szerint 2 800 000 körül lehet; a lelkipásztori szolgálatot 870 latin és 540 keleti szertartású pap látja el.